

Våld mot personal inom prehospitala vården och konsekvenser av våld

Kvalitativ litteraturstudie

Jonathan Löfgren & Tony Snellman

Examensarbete inom social- och hälsovård, Vasa

Utbildning: Sjukskötare (YH)

Vasa 11 / 2015

EXAMENSARBETE

Författare: Jonathan Löfgren & Tony Snellman
Utbildning och ort: Sjukskötare, Vasa
Handledare: Gunilla Hallvar- Hudd

Titel: Våld mot personal inom prehospitala vården och konsekvenser av våld

Datum 20.11.2015

Sidantal 31

Bilagor 3

Abstrakt

Syftet med examensarbetet var att sammanställa tidigare forskning om psykiska påfrestningar inom den pre hospitala vården. Studien gjordes som en kvalitativ litteraturstudie, skribenterna hittade 13 artiklar som sedan sammanställdes i resultatet. Frågeställningarna som användes var vilka typer av våld som förekommer mot vårdpersonalen inom prehospitala vården och vilka psykiska konsekvenser som uppkommer efter våld mot vårdpersonalen inom prehospitala vården. I resultatet framkommer det att personalen kan utsättas för flera olika typer av våld, till exempel verbalt våld, hot om våld mer mera. Konsekvenserna som kan uppstå efter att man blivit utsatt för våld visade sig kunna vara ångest, depression, utbrändhet och i vissa fall leda till post traumatiskt stress syndrom. Skribenterna anser att frekvensen av våld i olika former är förvånansvärt högt och tycker att det är ett ämne som borde undersökas mera, informeras om och tas upp mera i utbildningar.

Språk: Svenska Nyckelord: Våld, Ambulans personal, Post traumatisk stress syndrom, Psykisk ohälsa.

BACHELOR'S THESIS

Author: Jonathan Löfgren & Tony Snellman

Education and place: Nurse, Vaasa

Supervisor: Gunilla Hallvar-Hudd

Title: Violence against personnel in prehospital care and the consequences of violence

Date 24.10.2015

Number of pages 31

Appendices 3

Summary

The aim of the thesis was to compile previous research on psychological stress in the pre-hospital setting health care. The study was conducted as a qualitative literature review, the authors found 13 articles that were then consolidated in the results. The questions used were the types of violence that occurs against health care personnel in prehospital care and the psychological consequences that arise after the violence against health workers within prehospital care. The result shows that the staff can be exposed to several different types of violence, such as verbal abuse, threats of violence more and more. The consequences that may occur after you have been exposed to violence proved to be anxiety, depression, burnout, and in some cases lead to post-traumatic stress syndrome. The authors consider that the incidence of various forms of violence are surprisingly loud and think it is a subject that should be studied more, are informed of and included more in training.

Language: English Key words: Violence, Ambulance personnel, Post traumatic stress disorder, psychological unhealth.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	4
1 Inledning.....	5
2 Syfte och frågeställningar	6
1 Teoretisk utgångspunkt.....	6
1.1 KASAM.....	7
1.2 Att mäta KASAM.....	8
2 Teoretisk bakgrund	8
2.1 Våld mot personal	9
2.2 Lagstiftning	9
2.2.1 Arbetarskyddslagen	10
2.3 Konflikttriangel	11
2.4 Post traumatisk stress.....	12
3 Metodbeskrivning.....	13
3.1 Kvalitativ metod.....	13
3.2 Dokument som insamlingsmetod.....	14
3.3 Innehållsanalys	15
3.5 Praktiskt genomförande	17
4 Resultat.....	18
5 Olika typer av våld	18
6 Konsekvenser av våld	21
7 Tolkning.....	23
8 Kritisk granskning	26
8.1 Perspektivmedvetenhet.....	26
8.2 Etiskt värde.....	26
9 Innebördsrikiedom	27
10 Diskussion.....	28
11 Källförteckning	29
12 Bilagor.....	32

1 Inledning

Inom den prehospitala sjukvården utsätts man ofta för olika mentala påfrestningar av olika slag. Psykiska påfrestning kan ha många olika skepnader t.ex. våld, hot om våld, trauman, dödsfall eller det kan handla om tunga skiftesarbeten. Konsekvenserna av våldet kan vara påfrestande för den som råkat ut för det.

I tidningen Tehy (17.02.2015) kunde man läs *"Joka kolmas työntekijä on joutunut töissä väkivallan tai sen uhan kohteeksi. Väkivaltaa ei kannata sivuuttaa , sillä purkamatta jääneet tilanteen voivat jäädä ihon alle ja laukaista traumaperäisen stressihäiriön vuosenkin viiveellä(Oksanen, 2015).*

Inom den prehospitala sjukvården finns det stor risk att man utvecklar olika stressrelaterade symtom, eftersom man ofta jobbar under tidspress, har stort ansvar, och måste vara tillgänglig hela dygnet under arbetstiden. Man möter många olika patientgrupper vilket kan vara påfrestande och konsekvenserna av detta kan vara att man utvecklar ångest, depression, utbrändhet, post- och sekundär traumatisk stress med mera. Det finns även fysiska konsekvenser av våld som kan vara blåmärken, sår, bitsår, bli spottad på, frakturer, knivhuggningar och som i värsta fall kan ha ödesdigra konsekvenser.

Skribenterna har sedan tidigare inte haft så stor kunskap av våld och dess konsekvenser men har under studiens gång fått en bra bild av vilka typer av våld som förekommer och vad det kan leda till. Skribenterna har valt att koncentra sig på våld i form av psykisk påfrestning och psykiska konsekvenser av det och i resultatet framkommer även ett stycke om hantering av konsekvenser av våld.

Syftet med denna studie är att genom en kvalitativ litteraturstudie undersöka vilka typer av våld som förekommer inom prehospitala vården och konsekvenserna av det.

Skribenterna har valt att använda sig av två frågeställningar som är vilka typer av våld förekommer mot vårdpersonalen inom prehospitala vården och vilka psykiska konsekvenser uppkommer efter våld mot vårdpersonalen inom prehospitala vården.

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att genom en kvalitativ litteraturstudie undersöka vilka typer av våld som förekommer inom prehospitala vården och konsekvenserna av det och för att öka kunskaperna inom området.

Skribenternas frågeställning är:

1. Vilka typer av våld förekommer mot vårdpersonalen inom prehospitala vården?
2. Vilka psykiska konsekvenser uppkommer efter våld mot vårdpersonalen inom prehospitala vården?

1 Teoretisk utgångspunkt

Som teoretisk referensram har vi valt att använda oss av Antonovskys teori om KASAM. Med Antonovskys teori kan man se de tre psykiska delar som akutvårdare behöver för att kunna hantera den påfrestande miljö de ofta befinner sig i.

Aaron Antonovsky levde mellan 1923 och 1994, han var Professor i medicinsk sociologi. År 1987 skrev han boken Hälsans mysterium (Antonovsky, 2011, s.12).

1.1 KASAM

KASAM (känsla av sammanhang) uppkom i slutet av 1970- talet och är en faktor som bestämmer hur en individ kan stå emot stress och trauma och ändå behålla sin fysiska och psykiska hälsa. Högt KASAM betyder att det leder till god hälsa och tvärtom. Man kan enkelt säga att lågt KASAM nästan är detsamma som hög nivå av ångest (Karlsson, 2007, s. 518).

Antonovsky definierar hälsa som två poler, total hälsa och total ohälsa. Under en människas liv rör man sig fram och tillbaka mellan dessa två poler. Man kan utveckla sitt KASAM tills att man uppnår ca. 30 år ålder, därefter är den relativt konstant resten av livet. KASAM byggs upp av flera olika faktorer till exempel livserfarenhet och individens social och kulturella sammanhang (Karlsson, 2007, s. 518).

KASAM är uppbyggd av tre centrala komponenter vilka kallas:

Begriplighet syftar på huruvida man uppfattar inre och yttre stimulans förnuftsmässigt och begripligt. Är den information man får strukturerad, tydlig, sammanhängande och ordnad eller är den slumpmässig, oförklarlig och kaotisk. Människor med lågt KASAM ser ofta sig själv som olycksfågla, som räknar med att deras "otur" kommer att fortsätta livet ut. De som har högt KASAM upplever att livets skeenden är erfarenheter som man kan övervinna. (Antonovsky, 2011, s.43-44).

Hanterbarhet kopplas till hur man upplever att man har resurser till förfogande, dessa kan vara till hjälp när man möter svårigheter och problem. Resurserna kan bestå av saker man själv kan

kontrollera eller saker som andra har kontroll över, till exempel sådant som man litar på att vänner, kolleger, läkare eller Gud kan kontrollera (Antonovsky, 2011, s.44-45).

Meningsfullhet kan också liknas vid en motivationskomponent. Personer med stark KASAM har saker i livet som de anser viktiga och som engagerar dem känslomässigt. Meningsfullhet syftar på hur man känner att livet känslomässig innebörd som är värd att sätta energi på vid motgångar och problem (Antonovsky, 2011, s.45-46).

1.2 Att mäta KASAM

Resultatet av studien som Antonovsky utförde blev också utöver KASAM ett mätinstrument, den s.k. SOC- skalan. Eller KASAM skalan som den kallas på svenska (Karlsson, 2007, s. 518).

KASAM formuläret består av 29 frågor, varje fråga har sju svarsalternativ

2 Teoretisk bakgrund

I det här kapitlet kommer vi att ta upp om våld mot vårdpersonal, lagstiftning såsom hälso- och sjukvårdslagen, arbetarskyddslagen även konfliktriangel och posttraumatisk stress.

2.1 Våld mot personal

Enligt WHO's definition av våld så innebär det användning av fysiskt våld eller makt, det kan vara mot sig själv eller mot en eller flera personer. Det kan hända och är stor sannolikhet att det kan ske personskador, psykiska skador eller men och i värsta fall dödsfall.[2015]

Likasom WHO's definition så kan våld uttrycka sig på flera olika sätt inom vården beroende på situationen. Det kan vara svårt att säga vilka risksituationer eller personer som kan utsätta en för våld. Men målet är såklart att ingen personal skall behöva bli utsatt för våld på sitt arbete. Inom vården så är skillnaderna mellan män och kvinnor som blir utsatt för hot och våld väldigt liten. Våld som uppstår, uppstår oftast oväntat och kan vara påverkat av olika faktorer. Stor del av våld som sker så händer i samband med aktiviteter när vårdaren arbetar nära patienten.[Vardhandboken, 2012]

Det blir allt vanligare vårdpersonal vars uppgift är att rädda liv blir utsatta för våld när de försöker utföra sin arbetsuppgift(Suserud & Svensson, 2009, 54).

2.2 Lagstiftning

Skribenterna har valt att ta med hälso- och sjukvårdslagen och arbetarskyddslagen för att få en bild av vad lagen ger för skyldigheter och rättigheter för sjukskötare i Finland. Skribenterna tycker det är viktigt för att få en heltäckande bild av resten av arbetet.

När hälso- och sjukvårdslagen trädde i kraft i maj 2011, flyttade ansvaret för prehospital vård från kommunerna till sjukvårdsdistrikten. Från och med 01.01.2013 är det sjukvårdsdistrikten som ansvarar för bedömning av vård behov och transport av patienter utanför vårdinrättningar(Hälso- och sjukvårdslag: 1326/2010, §39 och §40)

I hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) §40 specificeras vad som är den prehospitala sjukvårdens uppgift:

"1) brådskande vård av patienten som plötsligt insjuknat eller skadats, primärt utanför en hälso- och sjukvårdsinrättning, med undantag för uppdrag enligt sjöräddningslagen (1145/2001), och vid behov transport av patienten till den enligt medicinsk bedömning mest ändamålsenliga vårdenheten,

2) upprätthållande av beredskap för prehospital akutsjukvård,

3) vid behov ordnande av kontakt till psykosocial stödverksamhet för en patient, hans eller hennes närstående och andra som har del i händelsen,

4) medverkan i utarbetandet av regionala beredskapsplaner för storolyckor och exceptionella situationer inom hälso- och sjukvården, tillsammans med andra myndigheter och aktörer, och

5) handräckning till polisen, räddningsmyndigheterna, gränsbevakningsmyndigheterna och sjöräddningsmyndigheterna för fullgörande av uppgifter som dessa ansvarar för."

(Hälso-och sjukvårdslag 1326/2010, §40).

2.2.1 Arbetarskyddslagen

Arbetarskyddslagens syfte är att förbättra arbetsförhållanden och arbetsmiljön för arbetstagarna, så att arbetsförmågan upprätthålls och tryggas. Lagens syfte är också att förebygga eller förhindra olägenheter i arbetet eller på arbetsplatsen som påverkar arbetstagarnas fysiska och mentala hälsa(Arbetarskyddslagen 738/2002, §1).

På arbetsplatser där det finns uppenbar risk för våld skall arbetet ordnas så att risk för våld eller våldssituationer om möjligt kan förhindras eller förebyggas. Det bör då finnas de säkerhetsarrangemang som behövs för att begränsa eller förhindra våld. Arbetsgivaren skall utarbeta rutiner och anvisningar där det finns risk för att våldssituationer kan inverka på arbetstagarens säkerhet(Arbetarskyddslagen 738/2002, §27).

2.3 Konflikttriangel

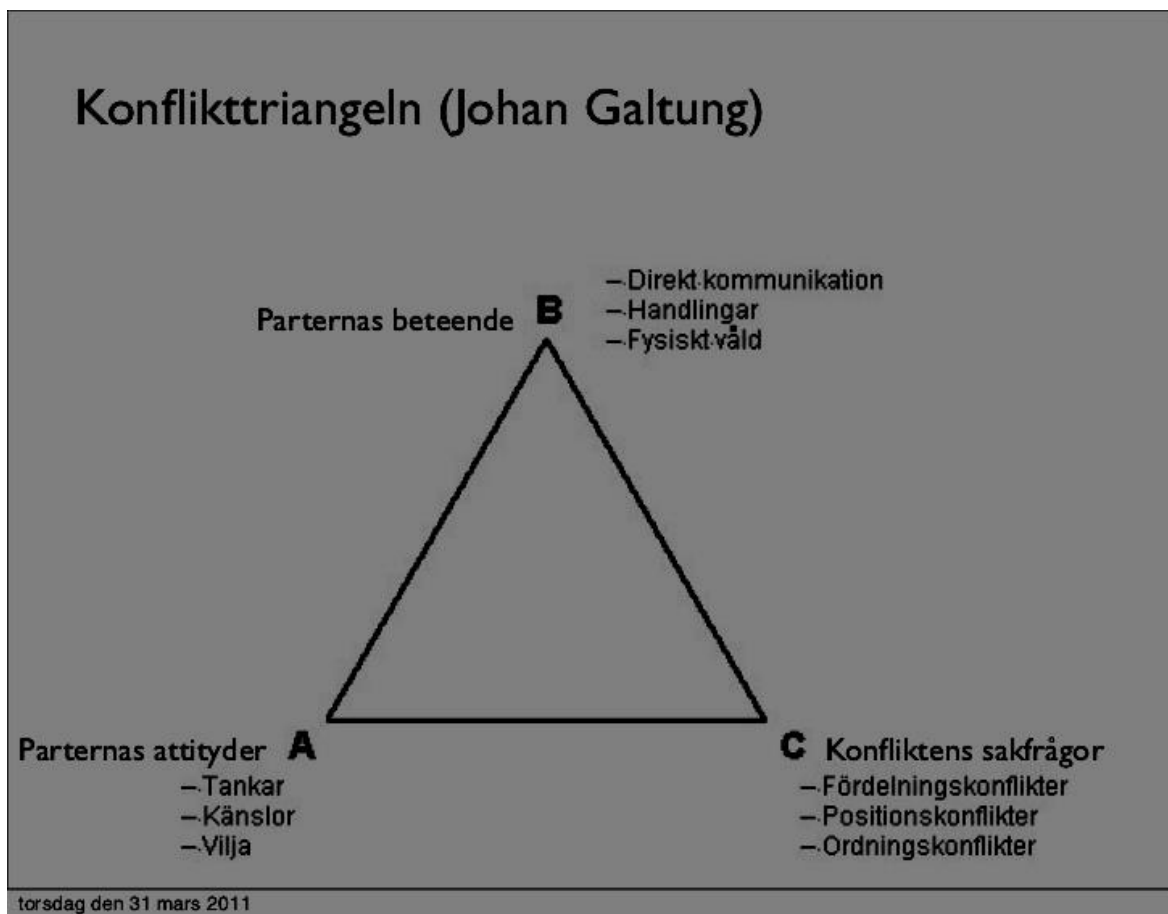
Konflikter kan starta av flera olika orsaker, konflikttriangeln beskriver tre olika positioner: attityd, beteende och sakfrågor. Konflikttriangeln förklarar det synliga i en konflikt men också det osynliga och omedvetna som alltid finns med i en konflikt (Bauer & Kristiansson. 2012. s, 102).

Ett hörn (A) i triangeln står för attityder som avspeglar vår vilja, tankar, känslor, behov och motiv. Professionella bör var extra uppmärksamma på position A, om synpunkter på personalens attityder inte bemöts och hanteras kan konflikten snabbt eskalera. Trotsande och provocerande attityder kan låsa en konflikt och hindra en lösning. Det gäller att ha god självkänedom, självbehärskning och goda kunskaper om den egna attityden, eftersom övertydligt maktspråk och prestige kommer att försvåra position A. Som personal måste man ofta utstå generaliseringar och förakt mot ens professionalitet (Bauer & Kristiansson. 2012. s, 103).

Nästa hörn (B) beskriver de inblandades beteende i konflikten. Ibland händer det att beteende oavsiktligt utgöt grunden för en konflikt, motpartner kan tolka ett beteende provocerande eller aggressivt. Som professionell måste man ha ett nyfiket och lyssnande bemötande, så att inte ens egna föreställningar och antaganden styr hur man agerar, utan att först lyssna på motpartens åsikter (Bauer & Kristiansson. 2012. s, 103-104).

Det sista hörnet (C) betyder sakfrågor och förklarar hur det kan skapa en konflikt när man uppfattar saker olika. När en person upplever att hon är missförstådd eller att argumentation inte kan ändra på motparter, känner man sig ofta hotad eller angripen. Position C illustrerar de konflikter som skapats på grund av missförstånd och ojämlikhet kring frågor som berör ordning, rättigheter och skyldigheter. Det finns ändå inte några konflikter som bara handlar om sakfrågor (Bauer & Kristiansson. 2012. s, 104).

För att beskriva vad en konflikt handlar om kan man alltså använda konflikttriangeln. Med hjälp av konflikttriangeln kan man reflektera och förstå motparten i en konflikt. När man vet från vilket hörn en konflikt startat kan man lättare hitta en lösning, istället för att låta konflikten eskalera (Bauer & Kristiansson. 2012. s, 104-105).

(Slideshare.net)

2.4 Post traumatisk stress

Posttraumatiskt stressyndrom eller PTSD efter engelskans posttraumatic stress disorder. Kan drabba personer som har varit med om en svåra händelser som innebär livsfara eller kan också vara allvarlig kränkning av din integritet.

PTSD kan förekomma efter situationer såsom t.ex. misshandel, rån, sexuella övergrepp, krigshändelser och olyckor med mera. Symtomen av PTSD uppkommer oftast inom några veckor efter traumatiska händelsen, men kan även uppkomma efter månader eller år enligt 1177 [2014].

Post traumatisk stress kan även liknas med sekundär traumatisk stress enligt dess symtom. Symtomen kan vara sömnstörningar, återkommande minnen av den traumatiska händelsen

som i sin tur kan leda till rädsla, och därav kan man börja undvika saker som gör en påmind av händelsen. Sekundär traumatisk stress kan upplevas av vårdare vid vården av patienter med smärta och ångest, vilket kan vara påfrestande för vårdaren (Shalvi m.fl., 2011).

3 Metodbeskrivning

I det här kapitlet så kommer respondenterna att berätta om undersökningens datainsamlingsmetod, dataanalysmetod och det praktiska genomförandet att behandlas. Som datainsamlingsmetod så har respondenterna valt att använda sig av dokument i form av vetenskapliga artiklar och böcker. På dokumenten så tillämpas sedan en kvalitativ innehållsanalys.

Vilken metod forskarna väljer att använda sig av styrs av syfte, frågeställning och hypotes. I examensarbetet skall det tydligt framkomma hur man kommit fram till metoden genom beskrivning och motivering. Valet sker efter noggrant övervägande och beslutet är baserat på metodologiska kunskaper. Att skapa design betyder att metodologiskt planera på vilket sätt syfte, frågeställning och/eller hypotes kan besvaras. I forskningen innebär det här att planera hur forskningen framställs, bearbetas och analyseras. (Henricson 2013 s.129-130)

3.1 Kvalitativ metod

Kvalitativ metod är ett samlingsbegrepp av olika arbetssätt där forskaren själv är i den sociala verklighet som undersöks. I en Kvalitativ metod så fokuserar man på att tolka, skapa mening och förståelse i människans subjektiva upplevelser av omvärlden. Inom forskningen så betonas förståelsen av människans upplevelser av t.ex. ett fenomen i sitt sammanhang. Oftast görs forskningen bara på en liten population. (Forsberg & Wengström 2008 s.62-

66) Forskaren bör även ta ställning till sin förförståelse, vilket innebär den erfarenhet eller kunskap som forskaren har sedan tidigare inom området som undersöks. (Forsberg & Wengström 2008 s.58-59)

Utgångspunkten inom den kvalitativa forskningen är att människor genom skrivande eller talande ord ta del av varandras erfarenheter och värderingar. Det här är viktigt för forskaren så forskaren skall kunna tolka informationen som han eller hon samlar in. (Olsson & Sörensen, 2011, s. 100-106) I kvalitativ forskning så är man inte ute efter att kvantifiera och använder sig vanligtvis inte av ex. statistisk för att redovisa för resultat som vid kvantitativ forskning, utan målet kan vid kvalitativ forskning vara att utveckla begrepp som hjälper oss att förstå sociala fenomen i deras naturliga miljö. (Forsberg & Wengström 2008 s.62-66)

3.2 Dokument som insamlingsmetod

Kvalitativ datainsamlingsmetod innebär insamling och systematisering av kunskap med syftet att få mera förståelse för forskningsfrågan, som undersöks. Det finns flera olika datainsamlingsmetoder, kan innefatta observationer, intervjuer eller dokument såsom skrivna berättelser eller vetenskapliga artiklar. Syftet med insamlingen av kunskap är för att visa på sammanhang och mönster. (Forsberg & Wengström 2008 s.130-131)

Vilken metod som väljs beror på frågeställningen i studien, man väljer den som lämpar sig bäst för att få fram svar på frågeställningarna. (Patel & Davidson 2011, s. 67).

I examensarbetet så har respondenterna valt att använda sig av dokument som datainsamlingsmetod.

Med dokument så menas information som någon har nedtecknat om ett visst ämne. Kan vara tryckt text, skrivna för hand eller på dator. Dokument finns i många olika former, upplagestorlek och spridning spelar ingen roll. Exempel på dokument i olika former är litteratur, statistik, register, dagstidningar, vetenskapliga artiklar och privata handlingar såsom dagböcker och brev med mera. (Olsson & Sörensen, 2011, s. 143-144). Beroende på problemet eller forskningsfrågan så styr det varifrån man samlar information. Hur stort material som skall samlas in avgörs av frågeställningarna och beroende på tiden forskaren fått

att samla in materialet och analysera det. (Patel & Davidson 2011, s. 69). I examensarbetet så har respondenterna sökt dokumenten både elektroniskt och manuellt. De vetenskapliga artiklarna som har använts i arbetet så är vetenskapligt granskade.

En resumeartikel kommer att bifogas i slutet av examensarbetet(bilaga?). En resumeartikel kan också kallas en översikt, det är en sammanfattning av artiklarna. Man kan använda sig av tabeller för att framställa den. För att en beskrivning av artiklarna skall vara heltäckande så bör följande saker finnas med i resumeartikeln, Författare, artikelns titel, publicerings år, undersökningens syfte, metod, resultat och slutsatser. (Forsberg & Wengström 2008 s.162-165)

3.3 Innehållsanalys

Omfattningen av materialet som kommer att analyseras styrs av hur mycket tid man har. Ifall evidensen om området är stort, är det nästan omöjligt att analysera allt och bör därav göras ett urval av materialet(Bell, 2006, s.128). Skribenterna har i forskningen valt att använda sig av innehållsanalys.

Innehållsanalys är en forskningsteknik vars syfte är att jämföra och dra slutsatser från data till dess sammanhang. Vanligt vis innebär en innehållsanalys att man räknar de gånger som en viss term eller faktor uppkommit i texten. Materialet måste vara tillräckligt stort för att man ska kunna försvara sin urvalsmetod och för att kunna dra hållbara slutsatser. Efter man räknat och kontrollerat hur många gånger de faktorer och termer som uppkommit, måste de sättas in i ett sammanhang för att kunna tolkas och förklaras(Bell, 2006, s.129-130).

Artiklarna som skribenterna slutligen valde att använda lästes igenom enskilt av båda skribenterna för att säkerställa artiklarnas kvalitet och relevans. Det gjordes för att få en helhetsbild av de valda artiklarnas resultat. Artiklarna diskuterades för att gemensamt få förståelse för innehållet. Efter att ha läst igenom artiklarna ett flertal gånger, antecknades nyckelord som var relevant för forskningen. Efter att skribenterna analyserat nyckelorden i texterna sammanfördes de till två olika kategorier.

3.4 Forskningsetik

Forskningens mål är att finna ny kunskap om världen som vi lever i och om möjligt skapa positiva förändringar. Ibland när en forskning görs kan man ställas inför rollkonflikter, vilket menas med konflikter mellan att ta fram ny kunskap och allmänna krav att göra gott och inte skada. Forskning som omfattar människan får endast göras om syftet överväger de risker och olägenheter som forskningen innebär. Det är viktigt att forskaren är väl medveten om etiska riktlinjer, lagar och även andra regler som ställs på forskningen. (Olsson & Sörensen, 2011, s.78-80) Vid insamling av data, dataanalysen och vid undersökningens publicering bör forskaren agera etiskt. Vid etisk forskning skall deltagarnas rättighet, integritet och värdighet respekteras. Forskningen skall göras på ett ärligt sätt och undvika att skada uppstår. (Denscombe, 2010, s.193-194)

”Essensen i forskningsetik vid examensarbete är att värna om människors lika värde, integritet, självbestämmande hos alla som berörs. Etiska aspekter genomsyrar allt som görs i projektet, från val av ämne till praktiskt genomförande och rapportering. Detta gör att etisk reflektion krävs genomgående” (Henricsson M, 2012 s.69).

I examensarbetet är målsättningarna att följa de etiska regler som gäller för god vårdforskning. På grund av att forskningen som görs är en litteraturstudie har man inte behövt ställa känsliga eller personliga frågor. Istället har man i forskningen kunnat ta del av redan tidigare etiskt gjorda studier. Respondenterna har på det sättet undvikit att genom forskningen göra skada eller förorsaka lidande.

3.5 Praktiskt genomförande

I det här kapitlet kommer skribenterna att beskriva hur studien är genomförd, var skribenterna har sökt artiklar och genomförandet av det.

Skribenterna började med att göra en ide plan, där utformades syftet och frågeställningarna till studien. Skribenterna valde sedan att göra en kvalitativ litteraturstudie och använde sig av artiklar och andra dokument som insamlingsmetod. I början av studien gjordes en tidsplan över hur och när arbetet skulle genomföras och vara färdigt. Skribenterna har använt sig av svenska, finska och engelska dokument. Artiklarna som skribenterna har använt sig av är sökta i databaserna CIHNAL, Pubmed och GoogleScholar. Sökorden som har använts var Violence, prehospital, stuff, ambulance, Post traumatic stress disorder among ambulance personal, violence among ambulance personal, violence against nurse, violence against ambulance, prehospital violence. Skribenterna har även utöver engelska sökt artiklar på svenska, finska utan resultat.

Kriterierna för artiklarna var att de skulle vara peer reviewed. De flesta artiklarna som hittades var engelska, skribenterna hittade inga artiklar från Finland som var relevanta för studien. Skribenterna begränsade inte artiklarna utifrån vilket land man tog och artiklarna begränsades till 15 år gamla, eftersom evidensen inom området som är väldigt smalt. Artiklarna som valdes analyserades med hjälp av innehållsanalys som gjordes systematiskt för att få ut det relevanta ur texten. När innehållsanalysen var gjord, delades material upp i olika kategorier för att lättare få fram resultatet. De olika kategorierna var Olika typer av våld och Konsekvenser av våld som användes för att läsarna skall få en bättre inblick i resultatet.

4 Resultat

Skribenterna har valt att använda sig i resultatet av huvud- och underrubriker. De olika kategorierna var olika typer av våld och konsekvenser av våld som användes för att läsarna skall få en bättre inblick i resultatet. Underkategorierna som analyserades var verbalt våld, hot, psykiskt- och fysiskt våld, sexuella trakasserier och övergrepp, post traumatisk stress och hantering av våldssituationer.

5 Olika typer av våld

De som jobbar inom prehospital sjukvård är ofta de som är först på plats och de som gör första mötet med patienten. Eftersom det förekommer hot och våld är det viktigt att vårdarna prioriterar säkerheten främst. Det finns många studier som visar att det inte är ovanligt att personalen inom den prehospitala verksamheten utsätts för våld och hot om våld(Ferns, 2006).

Boyle m.fl. (2007) gjorde en studie där de undersökte vilka olika typer av våld som förekommer inom akutvården. Det gjordes en enkät undersökning i vilken sammanlagt 930 akutvårdare från Australien deltog. Delen män som deltog i undersökningen var 74,5%, 4,3 % kvinnor och 1,2 % som inte uppgav kön. Enda skillnaderna som uppkom i studien mellan personal från stad och landsbygd var att sexuellt våld var vanligare i storstäder. De olika typer av våld som förekommer var verbalt våld, stöld, hotelser, psykisk våld, sexuella trakasserier, sexuella övergrepp. Blair m.fl. (2014) använde sig i sin forskning av 1766 respondenter, 75 % av akutvårdspersonalen har upplevt våld inom de senaste 12 månaderna. Den vanligaste formen av våld som rapporterats var verbalt våld(67 %), hot(41 %), psykiskt våld(26 %), sexuella trakasserier(14 %) och sexuella övergrepp(3 %).

Petzäll m.fl. (2011) gjorde en undersökning bland ambulanspersonalen i Sverige, vilket omfattade 137 respondenter, varav 48 kvinnor och 85 män. Under året som undersökningen gjordes hade 26 % av personalen upplevt hot och 16 % varit utsatta för psykiskt våld i arbetet. 66 % av personalen i undersökning har under sitt arbetsliv på ambulansen blivit utsatt för hot eller våld. Det framkom ingen skillnad i vilken tid på dygnet personalen blivit utsatta för våld, dock visade det en liten ökning på helgdagarna jämfört med inne i veckorna.

Verbalt våld

Boyle m.fl. (2007) definierar våld som att prata nedlåtande, ropa eller skrika för att förnedra eller skrämman personen. Personen som använder sig av verbalt våld kan vara till exempel vänner till patienten, patienten eller anhöriga. I studien visas att den vanligaste typer av våld är verbalt våld som akuvårdarna upplevde. Av deltagarna i studien hade 82 % upplevt verbalt våld under de senaste 12 senaste månaderna. Man kunde inte påvisa någon skillnad mellan kön och frekvensen av verbalt våld, inte heller någon stor skillnad mellan stad och landsbygd. 43,1% av personalen påvisade att de upplevt verbalt våld flera gånger under 12 månaders tid, 11,8% ungefär en gång i veckan och 3,1 % av personalen har upplevt verbalt våld dagligen under de senaste 12 månaderna. Ryan & Maguire (2006) visar i sin artikel att verbalt våld kan vara icke-hotande verbalt våld eller hotande verbalt våld. I undersökningen deltog 37 personer och 89,2% av dem har upplevt icke-hotande verbalt våld inom den senaste månaden och 80,6% har upplevt hotande verbalt våld. I Gomez-Gutierrez m.fl.(2014) artikel framkommer det likasom i tidigare artiklar att 47,2% av personalen har upplevt verbalt våld. I Bernaldo-De-Quiro's m.fl.(2014) studie framkom att verbalt våld förekommer inom ambulansen, vanligaste formen av verbalt våld är i hemmet.

Hot

Hot visade sig vara den andra vanligaste typen av våld som förekommer mot akuvårdspersonalen. Det var 54,5% av personalen som har upplevt hot inom de senaste 12 månaderna. Kvinnorna upplever oftare hot än männen inom akuvården, 9 % fler kvinnor har upplevt hot inom de senaste 12 månaderna än män. Boyle m.fl. (2007)

Ryan & Maguire (2006) visar att 54,3% av akutvårdspersonalen på Irland har upplevt hot av patienter under den senaste månaden.

Psykiskt våld

Psykiskt våld har förekommit hos 37,3% av personalen inom senaste 12 månaderna. Det framkommer att personalen som jobbar i städer så upplever mera psykiskt våld än på landsbygden. Det visar att 11,1% mera av kvinnorna än män har blivit utsatt för psykiskt våld inom de senaste 12 månaderna. Boyle m.fl. (2007)

Ryan & Maguire (2006) visar att det finns två olika typer av psykiskt våld vilket är mildt psykiskt våld och allvarligt psykiskt våld. Större delen av psykiskt våld var mildt psykiskt våld varav 22,9% av akutvårdarna hade upplevt inom den senaste månaden. Av de som upplevt mildt psykiskt våld visar det att 62,5% av fallen är det patienten som har orsakat det, 12,5% av våldet utfördes av en anhörig och i 25 % av fallen var det både patienten och anhöriga som utförde våldet.

Fysiskt våld

I undersökningen visar Petzäll m.fl. (2011) olika typer av fysiskt våld som personalen blivit utsatta för under året som undersökningen gjordes. Fysiskt våld kan till exempel vara knuffar, bett, sparkar, slag och att man blir spottad på. Störst förekomst var det av personal som blivit knuffad, vilket var 66 % av personalen som blivit utsatt för våld. Den form av fysisk våld som var nästa vanligast var slag mot personalen som var 59 % av personalen som blivit utsatt för våld. I 87 % av fallen var det patienten som orsakade våldet, i 27 % var det en anhörig och i 21 % så var det någon annan. I en annan studie visar det att 34,5% av personalen har blivit utsatt för fysiskt våld ifrån patienter eller anhöriga. Gomez-Gutierrez m.fl.(2014)

Sexuella trakasserier och övergrepp

Boyle m.fl. (2007) visar att sexuella trakasserier är vanligare än sexuella övergrepp. Sexuella trakasserier kan vara i olika former såsom skämt, påpekelse med sexuell över ton, tar på personen eller rör på dem på känsliga ställen såsom bröst eller könsorgan. Det framkommer

även i studien att kvinnor utsätts oftare för sexuella övergrepp och trakasserier än män. Resultatet av Ryan & Maguire (2006) studie visar att 11,8% har upplevt sexuella trakasserier och 8,6 % har upplevt eller blivit utsatt för sexuella övergrepp den senaste månaden.

6 Konsekvenser av våld

Då ambulanspersonalen har blivit utsatt för våld på kan det påverka relationen mellan vårdare och patient även fast vårdarna försöker visa förståelse för patientens våldsamma handling. Patienter som uppvisar ett våldsamt beteende vägrar oftare vård än patienter som inte är våldsamma enligt Suserud m.fl. (2002)

Enligt största delen av vårdarna är god arbets kvalitet en viktig faktor för att kunna ge god vård åt patienterna. Våld på arbetsplatsen är den största faktorn som försämrar arbets kvaliteten. Det visar samband mellan att utsättas för våld och sämre arbets kvaliteten. Eslamian m.fl.(2015)

I USA har Gates m.fl.(2011) undersökt konsekvenserna av våld. Det framkommer i artikeln att 94 % av vårdarna som blivit utsatta för våld har upplevt åtminstone ett symptom av post traumatisk stress efter dom blivit utsatta för våld. 17 % av personalen som upplevt symptom av PTSD så kunde diagnostiseras med PTSD.

Post traumatisk stress syndrom

I en undersökning gjord av Bennett m.fl.(2003) deltog 617 ambulansvårdare, i resultatet framkom att 22 % av vårdarna led av post traumatisk stress. Ungefär två tredjedelar av vårdarna upplevde sig ha eller haft tidigare besvärande jobb relaterande tankar. Hos andelen personal som hade PTSD så visade det i undersökningen att förekomsten var högre hos kvinnor jämfört med män, medan förekomsten av depression och ångest inte fanns några skillnader beroende på kön. Bennets m.fl.(2003) resultat skiljer sig med resultatet från Gomez-Gutierrez m.fl.(2014) artikel, vilken visar att 16 % av personalen har upplevt psykiska störningar och

endast 2,2 % har uppnått kriterierna för PTSD. Ambulanspersonal har stor risk att utveckla PTSD, även om de inte utsätts för stora katastrofer. Van der Ploeg & Kleber (2003)

I London gjordes en undersökning av personal i pre hospitala vården, som visade att det största arbetsmiljö problemet är stress. Över 17 % visade symtom på PTSD (Suserud & Svensson, 2009, s. 40). Post traumatisk stress syndrom uppkommer ofta efter att vårdpersonalen upplevt våld i någon form. I undersökningen visar det att efter att vårdpersonalen utsatts för våld så kan det också leda till allvarliga psykiska konsekvenser och minskad produktivitet hos vårdpersonalen. Gates m.fl.(2011)

En undersökning gjord i USA år 2011, visar att 94 % av sjukskötare som varit med om en våldshändelse, visade upp minst en symptom av posttraumatisk stress. Upp till 17 % av sjuksköterna visade tillräckligt många symptom för att klassas som PTSD. Dessutom visade studien att det finns tydliga paralleller mellan symptom på PTSD och produktivitet (Gates, m.fl. 2011).

Jonsson m.fl. (2002) visar i sin undersökning bland ambulanspersonalen i Sverige att 15,2% av personalen visade upp tillräckligt starka symptom för att diagnostiseras med PTSD. I artikeln kommer det fram att det har betydelse hur länge man har arbetat och förekomsten av PTSD, desto längre man har arbetat så är risken högre att drabbas av PTSD. Resultatet av undersökningen visade samband mellan högt KASAM och låg förekomst av PTSD stämmer överens med Antonovskys teori om att högt KASAM är nyckeln till god hälsa och förebyggande av hälsoproblem.

I flera studier kommer det fram att utöver post traumatisk stress syndrom så drabbas även ambulanspersonalen av utbrändhet, depression, ångest och andra former som påverkar den psykiska hälsan. Bennett m.fl.(2003) Van der Ploeg & Kleber (2003)

Ångest, depression och utbrändhet

I en studie framkom att en tiondel av personalen visade nivåer av depression och 22 % av personalen på ambulansen visade nivåer av ångest. Det visade sig att det fanns ingen skillnad mellan kön för förekomsten av ångest och depression. Enligt studierna framkom det att 8,6 % av ambulanspersonalen hade uppnått kriterier för utbrändhet, i studierna framkommer att det är större risk att drabbas av utbränd ifall man upplever brist på stöd av kolleger och chefer.

Vidare framkom att olika typer av symtom vid ångest kan vara återkommande minnen av händelsen, drömmar, återupplever händelsen i drömmar, vid påminnelser av händelsen kan man börja svettas och hjärtfrekvensen stiger. Man kan börja undvika personer eller situationer som kan tänkas påminnas om händelsen. Bennett m.fl.(2003) Van der Ploeg & Kleber (2003) Gomez-Gutierrez m.fl.(2014)

Hantering av konsekvenser av våld

I flera av studierna som hittades framkommer det att det finns behov för dem som blivit utsatta för våld att få stöd av arbetsgivarna och kollegor. Vårdarna ansåg att det finns brister i stödsystemen för utsatt personal. Det skulle vara viktigt att redan befintliga stöds system som finns, till exempel olika typer av debriefing används regelbundet.(Bennett m.fl. 2003, Petzäll m.fl. 2011, Jonsson m.fl. 2002)

En studie har gjorts i Västra Götaland i Sverige på ambulanspersonal och förekomst av Post traumatisk stress. Slutsatsen i undersökningen var att det var en hög förekomst av PTSD. Eftersom förekomsten av PTSD var så hög gjorde man bedömningen att vårdarna var oförmögna att hantera traumatiska situationer, därför framfördes olika förslag för förbättring och prevention för akutvårdspersonalen vilket även kom fram i studien (Jonsson, 2003).

7 Tolkning

I det här kapitlet kommer skribenterna att analysera och tolka resultatet utifrån teoretisk bakgrund och teoretisk utgångspunkt. Som teoretisk utgångspunkt har skribenterna valt att använda sig av Aron Antonovskys teori om KASAM och från teoretisk bakgrund används konfliktriangeln.

Olika typer av våld

I resultatet framkom att det är vanligt med våld mot vårdpersonal inom prehospitäl vård, våldet kan uppkomma i olika former såsom verbalt våld, hot, psykiskt våld, fysiskt våld, sexuella trakasserier och sexuella övergrepp.

För att våld skall uppkomma är det oftast konflikter som är orsaken till det. Enligt konfliktriangel så kan konflikter uppstå på grund av flera olika orsaker, konfliktriangeln beskriver tre orsaker vilka är attityder, beteende och sakfrågor. Konfliktriangeln förklarar det synliga i en konflikt men också det osynliga och omedvetna som alltid finns med i en konflikt. (Bauer & Kristiansson. 2012, s.103-104).

I resultatet framkom även att det oftast är patienten, patientens anhöriga eller vänner som startar konflikter vilket leder till våld i olika former. I konfliktriangel som tidigare nämnts finns tre områden står för attityder som avspeglar vår vilja, tankar, känslor, behov och motiv, skribenterna har valt att belysa beteende som en del av tolkning av resultatet.

En del av konfliktriangeln beskriver de inblandades beteende i konflikten. Ibland händer det att beteende oavsiktligt utgöter grunden för en konflikt, motparten kan tolka ett beteende provocerande eller aggressivt. Som professionell måste man ha ett nyfiket och lyssnande bemötande, så att inte ens egna föreställningar och antaganden styr hur man agerar, utan att först lyssna på motpartens åsikter. (Bauer & Kristiansson. 2012. s, 103-104). **Verbalt våld** kan uppkomma genom olika beteenden, i resultatet framkommer beteenden såsom att prata nedlåtande, ropa eller skrika för att förnedra eller skrämja personen vilket också kan liknas vid **psykiskt våld**. Olika beteenden som uppkommer vid **fysiskt våld** kan till exempel vara att patienten attackerar vårdaren med sparkar, slag, bett, spottar, drar i hår, river eller kastar saker. Beteenden såsom att prata om sexuella skämt eller påpeka sexuella saker om vårdaren, röra vid eller smeka kan uppfattas som **sexuella trakasserier** vilket framkommer i resultatet.

Konsekvenser av våld

I resultatet framkommer att det är vanligt förekommande att vårdpersonalen inom prehospital vård drabbas psykisk ohälsa efter att de blivit utsatta för våld, vilket kan leda till **post**

traumatisk stress syndrom. Antonovsky beskriver i sin teori om KASAM är nyckeln till god hälsa och förebyggande av hälsoproblem. Enligt Antonovskys teori utvecklar man sitt KASAM ända till 30-års ålder. Känsla av sammanhang innehåller tre olika delar, vilka är begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. För att kunna jobba i prehospitla vården behöver vårdpersonalen ha ett högt KASAM. Personer med lågt KASAM har mindre känsla av sammanhang vilket leder till större risk att utveckla PTSD eller andra former av psykisk ohälsa. Som tidigare uppkommit så finns det många olika typer av våld som förekommer mot personalen inom prehospitla vården, alla vårdare är olika och har olika högt eller lågt KASAM, vilket leder i många fall till att personer med lågt KASAM får PTSD efter våld i olika former.

I resultatet framkommer det att betydelse hur länge man har arbetat och förekomsten av PTSD, desto längre man har arbetat så är risken högre att drabbas av PTSD. Resultatet av undersökningen visade samband mellan högt KASAM och låg förekomst av PTSD stämmer överens med Antonovskys teori om att högt KASAM är nyckeln till god hälsa och förebyggande av hälsoproblem. (Jonsson m.fl. 2002).

I Antonovskys teori beskrivs hanterbarhet vilket kopplas till hur man upplever att man har resurser till förfogande, dessa kan vara till hjälp när man möter svårigheter och problem. Resurserna kan bestå av saker man själv kan kontrollera eller saker som andra har kontroll över, till exempel sådant som man litar på att vänner, kolleger, läkare eller Gud kan kontrollera (Antonovsky, 2011, s.44-45). Hanterbarheten i teorin stämmer bra överens med vad som kommit fram i resultatet, att det finns brister i de stödsystem som finns tillgängliga.

I resultatet visar det att det finns inga skillnader mellan kön för förekomsten av ångest och depression, det framkommer också i resultatet att saker som kan förvärra och leda till **Ångest, depression och utbrändhet** vilket kan vara brist i kommunikation med kolleger och chefer. Arbetsgivarna borde ha raka linjer som vårdpersonalen skall följa vid hantering av våldsamma situationer, för att kunna hjälpa vårdpersonalen att lättare kunna **hantera konsekvenserna av våld**. Enligt Antonovskys teori kan man bättre hantera svåra situationer ifall man har hög hanterbarhet vilket betyder att man har kolleger eller chefer som man litar på.

8 Kritisk granskning

I det här kapitlet har skribenterna kritiskt granskat litteraturstudien. Skribenterna har använt sig av Larssons kvalitetskriterier i granskningen av studien. Skribenterna har valt att använda sig av perspektivmedvetenhet, etiskt värde och innebördsrikedom.

8.1 Perspektivmedvetenhet

Enligt Larsson (1994 s.165-166) kan man visa sin förståelse för studien genom att lyfta fram personliga erfarenheter som varit viktiga och haft stor betydelse för studien. Sanningen är relativ och bakom varje beskrivning av verkligheten finns ett personligt perspektiv. Perspektivmedvetenhet betyder att man förstår ämnet innan man påbörjar tolkningen.

Skribenterna är intresserade av området men var från början inte så insatta om våld och dess konsekvenser inom prehospitala vården men har under arbetes gång blivit mera insatta i ämnet. Skribenterna har läst in sig på ämnet och under tiden artiklar och forskning hittats har skribenterna försökt sätta sig in i vårdpersonalens situation för att få en bättre helhetsuppfattning och förståelse av händelserna. Skribenternas brist på erfarenhet om ämnet kan vara en nackdel i samband med studien, det kan vara svårt på grund av bristande erfarenhet att sätta sig in i situationer.

8.2 Etiskt värde

Etiken är en viktig del av vetenskapliga studier. Förutsättningar för god etik är att forskarna inte fuskar med uppfattningarna om vad som är sant. Högt etiskt värde kan ge konsekvenser för kvaliteten i studien. Vetenskaplig hederlighet betyder att forskarna inte har tagit bort eller satt till information till studien. (Larsson, s.171)

Skribenterna har genom hela studien tänkt på god etik, som exempel har skribenterna behandlat resultatet av studien objektivt utan att inkludera egna åsikter. Evidensen som hittats till studien är relevant och skribenterna har inte tagit bort eller satt till information eller dragit egna slutsatser.

9 Innebördsrikiedom

I kvalitativa studier har innebördsrikiedom en central punkt, man vill oftast med sin forskning att resultatet skall ge något nytt. Innebördsrikiedom är en motvikt som ställer krav på att resultatet i undersökningen har god struktur och är överskådlig och sammanhängande. (Larsson, s.172-173)

Skribenterna anser att studien har en god struktur, genom att det formats huvud- och underrubriker så har läsarna lättare att få en helhetsuppfattning. Skribenterna anser inte att studien lyft fram något nytt, men det har bekräftat skribenternas utgångspunkt att våld är vanligt förekommande inom prehospitäl vård. Eftersom det finns lite tidigare forskning i ämnet har det varit svårt att hitta tillräckligt med relevant evidens, för att skapa något nytt. Artiklarna som används i resultatet är som tidigare nämnts hämtade från USA, Australien, Iran, Holland, Sverige, England och Canada. Skribenterna har även försökt hitta relevanta artiklar från Finland utan resultat.

10 Diskussion

Syftet med examensarbetet var att med en kvalitativ litteraturstudie undersöka vilka typer av våld som förekommer inom prehospitala vården och konsekvenserna av det. Studien gjordes för att öka kunskaperna om vilka typer av våld som förekommer inom prehospitala vården och belysa konsekvenserna av det. Skribenterna hade två frågeställningar som var vilka typer av våld förekommer mot vårdpersonalen inom prehospitala vården och vilka konsekvenser uppkommer efter våld mot vårdpersonalen inom prehospitala vården.

Före redovisning av resultatet gjordes en innehållsanalys var huvudrubriker och underrubrik skapades för att lättare få en helhetsbild av resultatet. Huvudrubrikerna var olika typer av våld och konsekvenser av våld, underrubrikerna var verbalt våld, hot, psykiskt våld, fysiskt våld, sexuella trakasserier och övergrepp, post traumatisk stress syndrom och hantering av konsekvenser vid våld. Huvud- och underrubrikerna hjälpte skribenterna att lättare förstå resultatet av studien. I arbetsskyddslagen så framkommer det att det är arbetsgivarens skyldighet att ge en säker och trygg arbetsplats för arbetstagarna, men i resultatet framkom brister i stöd system eller att färdig utvecklade system inte användes effektivt.

I resultatet har det framkommit att våld mot vårdpersonalen förekommer i stor grad, skribenterna anser att man borde få bättre utbildning och fortbildning på arbetsplatsen om konflikthantering för att förebygga våldssituationer. Ifall vårdarna skulle ha förståelse för konfliktriangeln skulle vårdpersonalen ha möjligheter att undvika våld och konfliktsituationer.

Skribenterna anser att frekvensen av våld i olika former är förvånansvärt högt och tycker att det är ett ämne som borde undersökas mera, informeras om och tas upp mera i utbildningar. Exempel på vidareforskning kunde vara som exempel vilka typer av fysiska och psykiska konsekvenser. Också personalen som utsatts för våld hur det påverkar produktiviteten och patientkontakten. Skribenterna tycker att eftersom frekvensen av våld är så hög så är chockerande lite evidens som finns om området, speciellt i Finland. Även förvånansvärt var hur grovt våld som vårdpersonalen inom prehospitala vården kan bli utsatt för.

11 Källförteckning

Antonovsky, A. (2011). *Hälsans mysterium*. Bokförlaget Natur och Kultur: Stocholm.

Arbetskyddslagen. 23.08. 738/2002

<https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/738/2002> (hämtad 05.03.2015)

Bauer, M. & Kristiansson, M. (2012) *Hot och våld på jobbet*. Studentlitteratur: Lund

Bell, J. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik*. Studentlitteratur.

Ferns, T. (2006). Violence, aggression and physical assault in healthcare settings. *Nursing Standard*, 21(13),s. 42-46.

Forsberg & Wengström(2008).Att göra systematiska litteraturstudier.

Olsson & Sörensen(2011). Forskningsprocessen.

Gates, D. Gillespi, G. Succop, P. (2011). Violens Against Nurses and its Impact on Stress and Productivity. *Nursing economics*, 29(2),s. 59-67.

Henricson M. (red.)(2013).Vetenskaplig teori och metod .Från idé till examination inom omvårdnad. Poland : Studentlitteratur.

Hälso-och sjukvårdslagen. 559/1994

<http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1994/19940559>(hämtat:(18.02.2015)

Hälso-och sjukvårdslagen. 1326/2010

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2010/20101326>

(hämtat: 03.03.2015).

Johan G. Slideshare(31.3.2011)[Online]

<http://www.slideshare.net/carlheath/konflikthantering> [Hämtad 7.5.2015].

Jonsson, A. (2003). Post-traumatic stress among Swedish ambulance personnel. *Emergency medicine journal*. 20(1), 79-84.

Karlsson, L. (2007). *Psykologins grunder*. Studentlitteratur: Stockholm.

Larsson, S. (1994). Om kvalitetskriterier i kvalitativa studier. Ingår i: Starrin, B. & Svensson, P-G. *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.

Oksanen, E. (2015). Väkivallan jälkeen. *Tehy*. No.3, 2015, 30-33.

Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Denscombe, M. (2010). *Forskningshandboken*. Lund: Studentlitteratur.

Shalvi, S. Shenkman, G. Handgraaf, Carsten, K. M. De Dreu, C. (2011). The Danger of Unrealistic Optimism: Linking Caregivers' Perceived Ability to Help Victims of Terror With Their Own Secondary Traumatic Stress. *Journal of Applied Social Psychology*, s.2656-2672.

Suserud, B-O. & Svensson, L. (2009). *Prehospital akutsjukvård*. Liber: Stockholm.

Suserud, B.-O. Blomquist, M. och Johansson, I. 2002. Experiences of threats and violence in the Swedish ambulance service. *Accident and Emergency Nursing* 10:127-135

Vardhandboken(2012-11-21).[Online]

<http://www.varhandboken.se/Texter/Hot-och-vald-inom-varden/Oversikt/> [Hämtad 21.02.2015].

who(u.å.).[Online]

<http://www.who.int/topics/violence/en/> [Hämtad 19.02.2015].

1177(u.å.).[Online]

<http://www.1177.se/Sjukdomar-och-rad/Omraden/Sjukdomar-ochbesvar/>

Posttraumatiskt-stressyndrom-PTSD/ [Hämtad 27.10.2014].

12 Bilagor

Bilaga 1

Sökhistorik

Databas	Datum	Sökord	Antal Träffar	Antal valda
Cinahl	7.4.2015	Violence, prehospital,staff	110	1
	7.4.2015	Ambulance, violence	782	1
	9.4.2015	Prehospital, violence	4	1
Pubmed	7.4.2015	Post traumatic stress disorder among ambulance personal	319	3
	7.4.2015	Violence among ambulance personal	692	1
	7.4.2015	violence againts nurse	3814	2
	7.4.2015	Violence against ambulance	920	2
Google scholar	7.4.2015	Violense, prehospita staff	4620	2

Sammanlagt 13

Resuméartikel

Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat
Bennett, Williams, Page, Hood & Woollard 2003	Levels of mental health problems among UK emergency ambulance workers	Denna studie undersökte förekomsten av posttraumatiskt stressyndrom (PTSD), depression och ångest bland ambulanspersonal.	De gjorde en enkät undersökning som omfattade 1029 ambulanspersonal	De viktigaste resultaten var att ungefär två tredjedelar av deltagarna rapporterade att de upplever påfrestande eller besvärande arbetsrelaterade tankar, antingen nu eller i det förflutna.
Bernaldo-De-Quiro's, Piccini, Go'mez & Jose 2014	Psychological consequences of aggression in pre-hospital emergency care: Cross sectional survey	Syftet med denna studie är att identifiera de psykologiska konsekvenserna av aggression (utbrändhet och psykisk hälsostatus) och att analysera skillnader beroende på typ och frekvens av aggression.	En tvärsnitts designen användes för att göra jämförelser mellan personalens olika upplevelser av aggression. Det ingår vårdpersonal (läkare, sjuksköterskor eller akut vårdbiträden) från 70 prehospitla akuttjänster i Spanien.	Sammanfattningsvis sjukvårdspersonal som har drabbats fysiskt och verbalt våld presenterade större ångest, känslomässig utmattning och högre nivåer av utbrändhet än de som inte hade upplevt någon aggression.
Boyle, Koritsas, Coles & Stanley 2007	A pilot study of workplace violence towards paramedics	För att identifiera andelen ambulanspersonal som har upplevt olika former av våld på arbetsplatsen.	En enkät har utvecklats för att undersöka ambulans erfarenhet av våld på arbetsplatsen. Sex former av våld ingick: verbal misshandel, egendomsskador eller stöld, hot, misshandel, sexuella trakasserier, och sexuella övergrepp. Enkäten innehöll också en rad demografiska frågor.	Det fanns 87,5% av ambulanspersonalen som varit utsatt för våld i arbetet. Verbala övergrepp var den vanligaste formen av våld på arbetsplatsen (82%), med hotelser (55%), misshandel (38%), sexuella trakasserier (17%), och sexuella övergrepp (4%).

Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat
Blair, Jensen, Tavares, Drennan, Saleem, Danty & Munro 2014	Paramedic self-reporetd Exposure to Violence in the emergency Medical Services (EMS) Worplace	Syftet var att beskriva och undersöka våldsuppleverlser hos ambulanspersonal	Metoden som användes var en tvärsnittsenkät undersökning.	Resultatet av undersökningen var att 75% av personalen hade upplevt våld inom de senaste 12 månaderna. Våld som förekom var verbalt våld, skrämsel, psykiska övergrepp, sexuella övergrepp och sexuella trakasserier
Eslamian, Akbarpoor & Hoseini 2015	Quality of work life and its association with workplace violence of the nurses in emergency departments	Denna studie syftar till att bestämma kvaliteten på arbetslivet bland sjuksköterskor och dess förhållande till våld på arbetsplatsen.	Detta var en deskriptiv-sambandsstudie. Ett prov av 186 sjuksköterskor var inskriven i studien använder kvoturval metod. Det forskningsinstrument som användes var ett frågeformulär som består av tre delar: demografisk information, kvalitet på arbetslivet, och våld på arbetsplatsen.	Enligt resultaten av denna studie, föreslås det att chefer och beslutsfattare inom hälso- och sjukvård bör planera strategier för att minska våld på arbetsplatsen och även utveckla ett program för att förbättra kvaliteten i arbetslivet för sjuksköterskor som utsätts för våld på arbetsplatsen.
Gates, Gillespie & Succop 2011	Violence against nurses and its impact on stress and productivity	Syftet var att undersöka samband mellan stress och produktivitet	Det var en tvärsnittsstudie, det var en randomiserad enkätstudie. Enkäterna skickades ut till 3000vårdare och 2000 svarade på enkäten.	I resultatet framkom att 94 % av personalen har minst ett PTSD symtom, efter att de har upplevt våld. 17% av personalen har diagnostiserats med PTSD. Det visades att det finns samband mellan stress symtom och arbetsproduktiviteten.

Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat
Gomez-Gutierrez, Bernaldo-De-Quiros, Piccini & Cedeira 2014	Pre-Hospital emergency professionals assaulted patients and/or Relatives: importance of Severyty and Experiense of de agression	Syftet var att undersöka förekomsten av PTSD och dess följder.	Det var en kvalitativ litteraturstudie var det skickades ut 358 st enkäter till personer inom pre-hospitala vården.	Förekomsten av PTSD var stor och största påverkan till PTSD var verbalt våld.
Jonsson, Segersten & Mattsson 2002	Post traumatic stress among swedish ambulance personnel	Syftet var att undersöka förekomsten av PTSD bland ambulans personalen.	I undersökningen så har man använt sig av en svensk version av Aron Antonovskys SOC-skala	I resultatet framkommer det atthög poeng på SOC-skalan så har samband med post traumatisk stress syndrom.
Ryan & Magueira 2006	Aggression and violence- a problem in Irish accident and emerency departments?	Syftet var att undersöka våldssituationer som sjuksköterskorna har upplevt på arbetsplatsen	En tvärsnittsstudie gjordes för undersökningen.	Det framkom i resultatet att vårdpersonal är mera utsatta för våld än övriga yrkesgrupper, exempel på våld som förekom i resultatet var verbalt våld, förudmjukande beteende och övergrepp.

Författare	Titel	Syfte	Metod	Resultat
Petzäll, Tallberg, Lundin & Suserud 2009	Threats and violence in the Swedish pre-hospital emergency care	Syftet var att undersöka förekomsten av hot och våld och beskriva situationerna.	En enkätstudie gjordes var det skickades ut 24 slutna frågor och 11 öppna frågor	I resultatet framkom det att fysiskt våld genom knuffar var det vanligaste förekommande typen av våld och oftast var förövarna patienterna
Knoshknab, Ahmadvand, Oskouie, Najafi & Ghanzanfari 2014	Violence in the health care settings in Iran	I studien undersöker man förekomsten av psykiskt våld hos vårdpersonal	En tvärsnittsstudie gjordes för undersökningen.	Det framkom i studien att mer än hälften av vårdpersonalen har blivit utsatta för någon typ av psykiskt våld i arbetet.
Park, Cho & Hong 2014	Prevalence and perpetators of workplace violence by nursing unit and the relationship between violence and the perceived work environment	Var att identifiera förekomsten och faktorerna av våld på arbetsplatsen. Samt relationen mellan vårdarna och hur det påverkar uppkomsten av våld.	En tvärsnittsstudie gjordes för undersökningen.	Det är förekom i resultatet att det är vanligt att vårdare utsätts för våld och vanligaste formen var verbalt våld. Vårdarna beskriver det som att ifall man har mycket arbete, lite tillit till kolleger så är det större sannolikhet att man utsätts för våld
Van der ploeg & Kleber 2003	Acute and chronic job stressors among ambulance personnel: predictors of health symptoms	Var att undersöka vilka olika typer av psykiska åkommor som förekom hos vårdpersonalen	Det gjordes en Kvantitativ enkätstudie	De vanligaste psykiska åkommorna var utbrändhet, utmattning och post traumatiska stressymtom

Utdrag ur KASAM- formuläret

1. När du talar med människor, har du då en känsla av att de inte förstår dig?

1 2 3 4 5 6 7

Har aldrig den känslan

Har alltid den känslan

2. När du varit tvungen att göra nåonting som krävde samarbete med andra, hade du då känsla av att det:

1 2 3 4 5 6 7

kommer säker inte att bli gjort

kommer säkert att bli gjort

12. Har du en känsla av att du befinner dig i en obekant situation och inte vet vad du skall göra?

1 2 3 4 5 6 7

Mycket ofta

Mycket sällan/aldrig

(Antonovsky, 2011, s.246-249).